

tische verwondering niet tot dat stilstaan, dat in de plaats van de vervulling van een practisch doel kan treden. Hoezeer draagt niet de meest primaire grammatische vastlegging van een taal nog geheel en al het karakter van een schema dat practische doeleinden dient. Welk een afstand is er niet tusschen het psychologisch-historisch *verstaan* en het technisch *zich eigen maken* voor het gebruik of ook het zinloos overnemen van het door anderen gesprokene.

Wij zien dus de beoefening der taalwetenschap geboren worden uit de bezigheid der practisch gerichte subjectiviteit in de realiteit van het leven. Dit is slechts een aanvang, evenwel ook niet meer. In laatsten zin geen grond, zoo goed als voor Kant het kennen wel met ervaring aanvangt, maar niet daarin gegrond is. Nemen we het theoretische taalbewustzijn als slechts schijnbaar autonoom, en in wezen gegrond in practische, dat is buiten-theoretische realiteit, zoo naderen we tot een pragmatistische opvatting. Het is inderdaad bijna bevreemdend, dat de pragmatische waarheidstheorie juist bij de wetenschap der taal niet meer steun zoekt. Dit zal hiermede samenhangen dat men bij de theoretische taalwetenschap wegens haar jeugdig en weinig gefundeerd wetenschappelijk karakter voor de opstelling van algemeene theorien niet te rade gaat. Het karakter der grammatica is in eerste aspect pragmatisch: zij leert hoe men voor de uitdrukking van iets bedoelds den uiterlijken vorm hanteert. Dit kan de geest zich inprenten en toepassen. Van eenig verder kennen is daarbij geen sprake. Het is dan ook in die samenhang geen mysterie, maar vrijwel een vraag zonder zin, *waarom* bij dezen bepaalden inhoud deze bepaalde vorm behoort. Hierin bewijst onze geest zijn practische grondslag, dat hij die kloof, door geen kennen volkomen te overbruggen, eenvoudig negeert en daarbij slaagt in zijn streven om zich verstaanbaar te maken. Zoo is het feit van het sprekend *zich* uitdrukken niet anders dan een soort van handelen. Dit handelen kan meer of minder doelmatig zijn, maar in alle geval is het gericht op de vervulling van zijn ontheoretisch doel. Het schijnt wel of met dit be-